

VALOR și creșterea rezilienței sistemelor socio-economice perimetrale ariilor protejate

M. Drăgoi, C. Tomescu, A.-M. Cozgarea, C. Filote

Obiectivul proiectului VALOR (612501-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA2-KA) nu este promovarea explicită a practicilor bio, ci mai degrabă, recuperarea unor tehnici de cultură practicate în trecut nu tocmai îndepărtat, în ideea promovării acestora în rândul tuturor celor interesați de ceea ce numim reziliență: puterea și capacitatea comunităților de a rămâne unite într-o rețea socială ale căror „noduri” sunt micile afaceri pe care le numim generic „turism ecologic sau rural”.

Titlul sună sofisticat dar mesajul pe care vrem să-l transmitem este simplu: administrații ariilor protejate și cei pasionați de protecția naturii pot aduce un spor de cunoaștere – și înțelegere, deopotrivă – în rândul fermierilor din vecinătatea ariilor protejate în ceea ce privește agricultura organică.

Mai ales în condițiile în care Internetul ne oferă multă informație amestecată cu zgomot, avem nevoie de adevăruri elementare despre protecția plantelor fără chimicale, despre cum se cresc animalele, cum putem conserva mai bine alimentele peste an, ce rețete am mai descoperit prin cămara bunicii, cum putem face singur compost sau produse cosmetice artizanale.

Proiectul a demarat de la o idee „furată” de la colegul biolog Viorel Roșca, șeful Parcului Național Munții Măcinului care s-a apucat, de unul singur, cu mulți ani în urmă, să-i convingă pe fermierii din zona perimetrală parcului să intre în jocul agriculturii organice: mai întâi conversie, apoi certificare și etichetarea ca produs în ariile protejate.

Ideea proiectului VALOR a apărut ca o soluție la probleme identificate de către organizații de profil din Europa, împreună cu care Universitatea Ștefan cel Mare a implementat alte proiecte europene. Un consorțiu transnațional va implementa proiectul VALOR care promovează agricultura rezilientă și sustenabilă în zonele perimetrale ariilor protejate. Vizăm, prin acest proiect, nu doar promovarea agriculturii reziliente, ci și crearea a două standarde ocupaționale noi, care să asigure pregătirea tehnicienilor, respectiv managerilor agricoli în siturile Natura 2000. Operaționalizarea celor două standarde ocupaționale se va fi finalizat prin cursuri pilot de specializare, organizate în Italia, Grecia, Germania și Spania.

Nucleul proiectului VALOR este dezvoltarea unui program inovator de educație continuă pentru fermieri. În acest scop, au fost dezvoltate cursuri care pot fi apoi utilizate online. Conținutul instruirii va fi variat și va conține de la noi metode de agricultură durabilă la programe de sprijin și oportunități de marketing, precum și exemple de bune practici colectate de țările din alianța VALOR.

Cursurile online sunt accesibile și ușor de utilizat. Experți din universități, fermieri din toată Europa și specialiști în certificarea și validarea învățării online au fost implicați în realizarea acestui produs.

Consortiul VALOR este coordonat de Parcul Național Gran Sasso e Monti della Laga (Italia) și este format din următoarele organizații:

i) Agenția Națională de gestionare a parcului

Național Muntele Olimp (Grecia);

ii) Parcul Natural Pădurea Neagră (Germania);

iii) Universitatea din Tesalia (Grecia);

iv) Universitatea „Ștefan cel Mare” (Romania);

v) Compania de Management și Consultanță MAKRO (Turcia);

vi) Centrul de Știință și Tehnologie forestieră din Catalonia (Spania);

vii) Centrul pentru Cercetare și Educație SYNTHESIS (Cipru);

viii) Integra e. V. – (Germania).

Rezultatele pe care alianța VALOR le va produce prin implementarea proiectului sunt următoarele:

i) Programe analitice specifice agriculturii de reziliență, pe cele două nivele menționate anterior, Manager agricultură sustenabilă și Tehnician agricultură sustenabilă;

ii) Crearea de resurse pentru învățământul vocațional deschis online;

iii) Validarea acestor resurse și organizarea de cursuri pilot în Italia, Grecia, Spania și Germania.

Date fiind diversitatea problemelor abordate și riscul vehiculării unor informații îndoielnice din punct de vedere practic, în cadrul proiectului s-a elaborat un ghid al calității, în spiritul abordării actuale a managementului calității. Pe site-ul proiectului sunt deja accesibile versiunile scurte, respectiv integrale, ale acestui ghid. De asemenea, bunele practici sunt exemplificate cu filme încărcate deja pe platforma YouTube, alături de documente în format PDF. Spre deosebire de majoritatea proiectelor de tip Erasmus+, alianța VALOR pune un mult mai mare accent pe așa-numitul crowdsourcing, ce s-ar traduce în limba română prin vetusta sintagmă „de la lume adunate și înapoi la lume date”. Fiecare partener a venit cu o serie de bune practici agricole culese din practica curentă; unele publicate deja, altele doar aplicate.

Din partea Universității Ștefan cel Mare, furnizorul de bune practici agricole îndelung testate este colegul nostru, șef de lucrări dr. ing. Cezar Tomescu, care are și un masterat în biologie. La propunerile colegului nostru, s-au adăugat și o serie de sugestii venite din partea celorlalte organizații asociate în proiect, cum sunt cele două Grupuri de Acțiune Locală Vânători-Neamț.

În ceea ce privește standardele ocupaționale, marea provocare constă în a găsi un numitor comun pentru toate țările partenere în proiect. Germania, cum era de așteptat, are un set de standarde ocupaționale foarte bine elaborat, dar cumva mult prea orientat spre diversificarea echipamentelor și mașinilor agricole.

Dacă în urmă cu un an, de ziua mediului, se lansa noua marcă înregistrată „produs în arie naturală protejată” iată că acest proiect vine cu ceva mai multă concretețe și răspunde la întrebarea „cum să facem un astfel de aliment, ținând cont de restricțiile și condiționările de ordin tehnologic și ecologic, deopotrivă.

Grecia și Italia, datorită condițiilor climatice și diferențierii mai puțin clare dintre cele două mari ecosisteme terestre cultivate (pădurea, respectiv terenul agricol) au o listă de bune practici mult mai diversificată decât România și Germania, orientate însă spre gestionarea sustenabilă a ceea ce biologii numesc ecoton, adică terenul de tranziție dintre pădure și teren agricol.

În special pentru țara noastră, dar și pentru celelalte țări partenere în proiect, promovarea agriculturii de reziliență este foarte importantă în contextul noului Green Deal pan-european, întrucât bunele practici pe care ne-am propus să le identificăm și promovăm vin să dea concretețe ideilor destul de vagi pe care le conține acest nou acord, insuficient de bine racordat și ancorat în aspectele practice, care fac diferența dintre dezirabil și realizabil.



Pentru a adapta oferta educațională la cerințele concrete care vin de la fermieri și factori locali interesați, am elaborat mai întâi un chestionar de culegere de date privind așteptările grupului țintă (fermieri, proprietari de pensiuni, mici producători), echilibrat din punct de vedere metodologic, în sensul că întrebările deschise au fost la fel de numeroase pe cât au fost întrebările cu răspunsuri predefinite. Am ajuns astfel la o tipologie a grupului țintă, în care vom avea trei categorii de cursanți: cei interesați mai mult de aspectele ecologice, cei interesați de promovarea soluțiilor inovative și cei pe care i-am denumit generic și vag poetic: „lonely shepherd”. Aceștia sunt cei ce practică agricultura de subsistență, care pot furniza alimente și preparate de foarte bună calitate, dar în cantități limitate și relativ greu de onorat, dacă cererea crește foarte mult, cum se întâmplă în preajma Crăciunului și a Sărbătorilor Pascale.

O altă provocare, mai degrabă tehnică de data aceasta, este modul de interpretare a ceea ce numim competențe și abilități, întrucât diferențele de natură semantică dintre cei doi termeni sunt semnificative, de la limbă la alta.

Detalii și informații despre progresul proiectului se găsesc pe site-ul <https://erasmus-valor.eu>, pe canalul de YouTube al proiectului Erasmus VALOR - YouTube și pe pagina Facebook Valor-erasmus/Facebook.

Prin diversitatea instituțiilor implicate și importanța practică a promovării agriculturii de reziliență, acest proiect vine în continuarea unor inițiative mai vechi sau deja în derulare, precum rețeaua de valorificare a produselor forestiere nelemnoase (Proiect ERASMUS PLUS NWFP NETWORK), proiect finalizat prin organizarea culegătorilor de trufe într-o organizație națională și un proiect de ordin ministerial privind valorificarea respectivelor resurse, care așteaptă reacția autorităților publice care răspunde de silvicultură de mai bine de doi ani, la care se adaugă, firește, sus-amintitul proiect de etichetare ecologică „produs în ariile naturale protejate”.



Notă: Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

Abstract. VALUE and increasing the resilience of the socio-economic systems around the protected areas

The article deals with an Erasmus + project meant to increase the resilience of the socio-economic systems nearby protected areas and Natura 2000 sites, based on traditional farming, traditional recipes and updated knowledge produced by the numerous partners gathered together. The aim of this article is to disseminate the preliminary results and the main events organized under this large umbrella of Erasmus initiative. VALOR has joined experts from Romania, Greece, Italy, Germany, Spain, Turkey and Cyprus. The goal of the project is to develop curricula for managers and technicians specialized in eco-farming, within or without eco-labeling or certification. The courses will be organized mainly online, which is a great advantage for practitioners. The main challenge is to define common occupational standards across all partners countries and, the virtual study visits, described in the article, were good opportunities to figure out what can be learned from each partner country.

Authors. Marian Drăgoi, Cezar Tomescu - "Ștefan cel Mare" University of Suceava, Faculty of Forestry, 13 Universității, 720229 Suceava, Romania; Ana-Maria Cozgarea; Constantin Filote - "Ștefan cel Mare" University of Suceava, Faculty of Electrical Engineering and Computer Science, 13 Universității, 720229 Suceava, Romania;